

Veckans växt v. 15 2009

Passionsblomman – lidandets växt

I veckan infaller påsken, eller *passionstiden* som den också kallas inom den kristna kyrkan. Den växt som associeras starkt till just denna stora högtid är passionsblomman.

När de första spanska missionärerna på 1600-talet såg passionsblomman trodde man att den var Guds sätt att påminna människorna om Jesu lidande och korsfästelse. Hela växten ansågs i sitt formspråk återge Kristi korsfästelse. De treflikiga bladen symboliserade lansarna, rankorna stod för piskor, kransen mellan blombladen och ståndarna var törnekronan. Pistillerna föreställde spikarna med vilka Jesus spikades fast vid korset och de fem ståndarna skulle betyda de fem såren av spikarna i händer och fötter samt dolksticket i sidan. Spanska präster i Sydamerika gav på 1600-talet därför växten namnet "Blomman med de fem såren".

Den vita och blåa blomfärgen gav uttryck för renhet och himlen, men inte bara blombladens färg utan även dess antal berättade något om Jesu sista tid på jorden. De symboliserade hans trogna apostlar, men utan Petrus som förnekade att han kände Jesus, och Judas som förrådde honom.

Blomman är verkligen fantasieggande, men växten är intressant också ur andra perspektiv. Aztek, Inka och andra indianfolk i Mellan- och Sydamerika har sedan över tusen år gynnat växten i vilda bestånd (semidomesticerad) för att kunna skörda de goda frukterna eller använda sig av växten som medicin. Idag odlas den tropiska klätterväxten kommersiellt i främst Australien, Sydafrika och de tropiska delarna av Amerika. Sedan 1800-talets början är den dessutom en omtyckt prydnadsväxt.

Passionsblomman kallas ibland också den "lilla granatfrukten", fast det inte finns mycket till botaniskt släktskap mellan dem. Anledningen är att frukten liknar granatfrukten och i båda fallen äter man den gelatinliknande pulpan som omsluter ett stort antal frön. Båda frukterna har en sursöt smak och är mycket välsmakande. Fler arter odlas och frukterna varierar i färg, form och storlek. Den vanligaste och enligt många smakligaste är *P. edulis*. Per planta och år räknar man med en skörd på ca 100 frukter av en sammanlagd vikt av 9 kg. En annan art som ursprungligen kommer från Jamaica, *P. quadrangularis*, ger melonstora frukter som tyvärr inte är lika smakliga.

Passionsblomman introducerades i Europa från Sydamerika på 1700-talet av spanjorerna. Speciellt i England under 1800-talets senare hälft blev växten omåttligt populär, trots att de allra flesta arter bara blommar en enda dag! Arter som *P. alata* och *P. caerulea* var de vanligaste. Men släktet Passifloraceae omfattar nästan 500 arter som dessutom har lätt att hybridisera. Inte konstigt att det finns så många växtintresserade som driver upp de mest fantastiska och skiftande former av denna underliga växt. Det är också som prydnadsväxt som odlas hos oss.

Amerikas ursprungsbefolkning har sedan tusentals år använt rötter och blad från arterna *P. Incarnata* och *P. edulis* i läkande syfte, ett bruk som senare övertogs av kolonistörerna. Te av färska eller torkade blad ordinerades mot sömnproblem av skilda slag, hysteri och epilepsi. Torkade växtdelar röktes också. Det har visat sig att många arter av *Passiflora* innehåller alkaloider som har anti-depressiva egenskaper. Frukterna innehåller endast spår av denna alkaloid. Förövrigt innehåller växten en rad olika verksamma substanser.

Idag pågår kliniska försök med olika substanser från passionsblomman och dess verkan på ångest. Kanske är växten ändå Guds gåva till oss människor, för att lindra just vår oro och ångslan?

Text och foto: Else-Marie K. Strese